

2019. a eesti keele teise keelena riigieksamist

Ethel Roosna
eesti keele teise keelena peaspetsialist

1. Eesti keele teise keelena riigieksami eesmärgid on:

- 1) tagada eksamitulemuste üleriigiline võrreldavus, et õpilane, lapsevanem, kool ja kooli pidaja saaksid võimalikult objektiivse ettekujutuse õpitulemuste saavutatusest;
- 2) anda koolile, kooli pidajale, Haridus- ja Teadusministeeriumile, õpilastele, lastevanematele tagasisidet õppimise ning õpetamise tulemuslikkusest koolis;
- 3) anda ülevaade riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste saavutatusest eksamiainetes hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks;
- 4) toetada õppekava rakendamist, suunata eksamiülesannete valiku kaudu õppeprotsessi;
- 5) siduda järjestikuste haridustasemete õppekavad ning võimaldada kasutada riigieksamitulemusi õpingute jätkamisel, anda võimalus kasutada riigieksamitulemusi rahvusvahelisel tasandil.

Eesti keele teise keelena riigieksami koostamisel arvestatakse riikliku õppekava nõudmisi kõikides kooliastmetes ja Euroopa Nõukogu keeleoskustasemeid, millest lähtuvalt vastab riigieksam B2-taseme kirjeldusele.

2. Eksami üldandmed

2019. aasta eesti keele teise keelena riigieksamit tegi 2329 õpilast, seega pea 300 õpilast rohkem kui eelmisel aastal.

2019. aasta riigieksami keskmine sooritusprotsent on 64, mõnevõrra kõrgem kui eelmisel aastal (63).

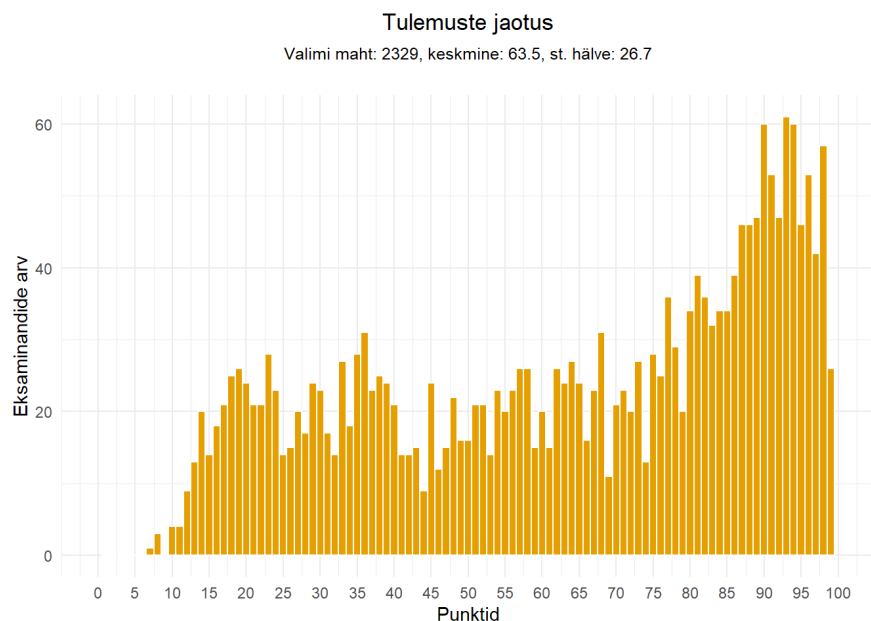
Eksaminande, kellele Innove väljastas B2-taseme tunnistuse, on sel aastal pisut vähem kui eelmisel aastal ehk neid, kes saavutasid eksamil vähemalt 60 protsenti

maksimaalsest tulemusest, on 59% (1367 õpilast). Eelmisel aastal oli B2-taseme tunnistuse saanute protsent 61.

Osaoskuste võrdluses on kõrgeima keskmise sooritusprotsendiga – 71 – rääkimisosa. Kuulamisosa sooritusprotsent on 69, lugemisosa 64, keele struktuuri osa 61 ja kirjutamisosa 53. Eelmise aasta eksamiga võrreldes on sooritusprotsendid tõusnud lugemis- (2018. a 63) ja keele struktuuri osas (2018. a 59), keskmine on langenud vaid kuulamisosas (2018. a 72). Sooritusprotsendid on jäänud samaks nii kirjutamis- kui ka rääkimisosas.

Gümnaasiumides ja kutsekoolides on eksami keskmine sooritusprotsent jäänud samaks mis eelmisel aastal – 75 ja 37. Gümnaasiumi lõpetajatest saavutas B2-taseme 78% ja kutsekoolide õpilastest 15%.

Kahe suurema maakonna selle ja eelmise aasta eksami tulemuste võrdluses on keskmine sooritusprotsent jäänud samaks – Harjumaal 67 ja Ida-Virumaal 56.

Joonis 1. 2019. aasta eesti keele teise keelena riigieksami tulemuste jaotus

Tabel 1. Eesti keele teise keelena riigieksami osad

	Ülesannete arv	Maksimaalne Punktisumma	Aeg (minutit)
Kirjutamine	2	20	90
Kuulamine	4	20	40
Lugemine	3	20	60
Keele struktuur	2	20	40
Rääkimine	2	20	20

Tabel 2. Keskmised osatulemused protsentides 2016–2019

Aasta	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Keele struktuur	Rääkimine
2016	46,4	64,6	65,7	54,9	70
2017	44,4	70,4	63,8	55,2	67,6
2018	53	72	63	59	71
2019	53	69	64	61	71

Eelmise aasta eksamiga võrreldes on poiste keskmine sooritusprotsent langenud 58-lt 57-le, tüdrukutel on keskmine sooritusprotsent seevastu tõusnud 69-lt 70-le.

Osaoskuste võrdluses on poiste keskmised sooritusprotsendid sarnaselt eelmise aasta eksamiga tõusnud keele struktuuri osas. Keskmised on langenud kirjutamis- ja kuulamisosas ning jäänud eelmise aasta eksamiga võrreldes samale tasemele lugemis- ja rääkimisosas.

Tüdrukutel on keskmine sooritusprotsent tõusnud pea kõigis osaoskustes, ainsana on see langenud kuulamisosas.

Tabel 3. 2019. aasta eesti keele teise keelena riigieksami keskmised osatulemused soo järgi (protsentides)

	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Keele struktuur	Rääkimine
Poisid	45	65	57	56	65
Tüdrukud	62	74	71	67	78

Tabel 4. Tulemused maakonniti

	Eksami- nandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve	B2-taseme saavutanud (%)
Harju maakond	1299	56	67	8	100	24,6	63

	Eksami- nandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve	B2-taseme saavutanud (%)
Ida-Viru maakond	871	37	56	7	100	28,6	48
Jõgeva maakond	14	1	80	52	98	16,2	79
Järva maakond	1	0	95	95	95	–	100
Lääne-Viru maakond	9	0	90	75	98	8	100
Lääne maakond	1	0	76	76	76	–	100
Põlva maakond	2	0	62	45	78	23,3	50
Pärnu maakond	7	0	91	84	98	4,8	100
Saare maakond	2	0	25	20	29	6,4	0
Tartu maakond	84	4	85	36	100	13,8	92
Valga maakond	6	0	86	57	96	14,7	83
Viljandi maakond	3	0	63	39	87	24	67
Varem lõpetanud	30	1	71	34	100	21,3	63
Kokku	2329	100	64	7	100	26,7	59

Tabel 5. Tulemused koolitüübi järgi

	Eksami- nandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve	B2-taseme saavutanud (%)
Kutseõppeasutus	701	30	37	7	99	19,8	15
Põhikool või gümnaasium	1598	69	75	8	100	20,2	78
Varem lõpetanud	30	1	71	34	100	21,3	63
Kokku	2329	100	64	7	100	26,7	59

Tabel 6. Tulemused soo järgi

	Eksami- nandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve	B2-taseme saavutanud (%)
Poisid	1216	52	57	7	100	27,3	50
Tüdrukud	1113	48	70	10	100	24,4	69
Kokku	2329	100	64	7	100	26,7	59

3. Eksami tulemused osaoskuste ja ülesannete kaupa**Kirjutamisosa**

Kirjutamisosa keskmine sooritusprotsent on sel aastal sama mis eelmisel aastal ehk 53.

2019. aasta eksami kirjutamisosa keskmine tulemus on 20-pallisel skaalal 10,6. Mõlema ülesande eest oli võimalik saada 10 toorpunkti. Esimese ülesande keskmine tulemus on 4,7 (58%). Teise ülesande keskmine on tänavu 5,9 (50%).

Sel aastal on kirjutamisosa tüdrukutel veidi kõrgema keskmise tulemusega kui eelmisel aastal: keskmine sooritusprotsent on 62 (2018. a 61). Poiste keskmine sooritusprotsent – 45 – on eelmise aasta eksamiga võrreldes veidi langenud (2018. a 46).

Esimeses ülesandes tuli eksaminandil koostada poolametliku kirjana järelepärimine. Aluseks tuli võtta kuulutus, mis kutsub ülikooli sisseastujaid ettevalmistavatele kursustele. Kirja koostajal tuli end esmalt tutvustada ning juhises antud pidepunktide ja kuulutuses esitatud märksõnade toel täpsustada ning selgitada, mis aines abi vajatakse, miks, millal kursusel osaleda soovitakse, kui pikk kursus valitakse, milline on hind jne. Ühtlasi võis lisada täpsustavaid küsimusi.

Ülesanne täideti asjakohaselt, juhises oli üheselt arusaadav ning tänu sellele polnud ka vääri tõlgendusi, mis oleksid oma kordumises silma paistnud. Tavapäraselt oli eksaminandide hulgas neid, kes polnud juhisest aru saanud ja lahendasid ülesande vaid sisendi teksti kasutades, koostades järelepärimise asemel kuulutuse või pakkumise, samuti oli neid, kes olid osaliselt või täielikult teemast mööda kirjutanud.

Teise ülesande ehk väite arutlusteemaks oli „Õpilane peaks gümnaasiumis õppima vaid neid aineid, mis talle huvi pakuvad“.

Teema kohta oli oma arvamus pea kõigil õpilastel, teema püstitus oli piisavalt selge ja sellest arusaamisel probleeme ei tekkinud. Teema üle osati sisukalt arutleda, tuues välja nii poolt- kui ka vastuargumente. Arutleti selle üle, mida ja milleks õppida ning kuidas see tulevikku mõjutab. Analüüsiti praegust seisust, arutleti, kas õpilased on oma valikutes piisavalt vabad ning kas selles vanuses ollakse üldse küpsed, et ise õppeainete valiku üle otsustada. Oli ka õpilasi, kes tõid võrdlusena välja teiste riikide koolisüsteeme.

Teemast möödakirjutamisi esines samuti, kuid vähesel määral. Kutsekoolide õpilased olid osaliselt lähtunud isiklikust kogemusest ega osanud teemat laiendada gümnaasiumi valikaineid silmas pidades. Kuid hindamiskomisjon luges ka teistsuguse teemakäsitluse, kui see üldisemalt siiski teemaga haakus, õigeks ja tõid hinnati vastavalt hindamisjuhendile.

Tabel 7. Kirjutamisosa tulemused koolitüübi järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	701	30	20	0,0	19,6	4,6
Põhikool või gümnaasium	1598	69	67	0,0	20,0	5,0
Varem lõpetanud	30	1	66	1,2	20,0	5,2
Kokku	2329	100	53	0,0	20,0	6,5

Tabel 8. Kirjutamisosa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1216	52	45	0	20	6,5
Tüdrukud	1113	48	62	0	20	6,0
Kokku	2329	100	53	0	20	6,5

Kuulamisosa

Kuulamisosa on sel aastal madalama keskmise sooritusprotsendiga – 69 – kui eelmisel aastal (72). Poiste keskmine sooritusprotsent on kuulamisosas langenud samale tasemele mis 2017. aastal ehk 65-le (2018. a 68). Tüdrukute keskmine sooritusprotsent on langenud 75-lt 74-le.

Ülesannete võrdluses on kõrgema keskmise sooritusprotsendiga I ülesanne, 77% (kolmesest valikust õige vastuse leidmine kõnelõigu põhjal). Teise ülesande (õige-vale) keskmine on sel aastal 73, III ülesandel (kolmesest valikust sobiva vastuse leidmine) 72 ja IV ülesandel (lünga täitmine kuuldu põhjal) 59. Suuri erinevusi eelmise aasta eksamiga seega pole ja tulemused on ootuspärased. Ülesanded on sama raskusastmega mis eelmiste aastate eksamiversioonides.

Tabel 9. Kuulamisosa tulemused koolitüübi järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	700	30	48	2,4	20	3,9
Põhikool või gümnaasium	1597	69	79	0,0	20	3,9
Varem lõpetanud	30	1	74	5,6	20	4,6
Kokku	2327	100	69	0,0	20	4,8

Tabel 10. Kuulamisosa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1214	52	65	0	20	4,9
Tüdrukud	1113	48	74	0	20	4,5
Kokku	2327	100	69	0	20	4,8

Lugemisosa

Lugemisosa keskmine sooritusprotsent on sel aastal 64 ehk mõnevõrra kõrgem kui eelmisel aastal (2018. a 63). Lugemisosa on olnud samade näitajatega viimased kolm aastat. Tüdrukute keskmine sooritusprotsent on tõusnud 68-lt 71-le, poistel on sooritusprotsent jäänud samaks, 57.

I ülesande (valikvastustega ülesanne, kolmest väitest tuleb valida üks, mis sobib tekstilõiguga) keskmine sooritusprotsent on 68. II ülesande (fraasi sobitamine ilukirjanduslikku teksti) keskmine sooritusprotsent on 61 ehk madalam kui eelmisel aastal (66). Kolmanda ülesande keskmine sooritusprotsent on seevastu märgatavalt kõrgem kui eelmisel aastal ehk 62 (2018. a 51). III ülesanne on osaoskuse lõikes olnud eksamikordade võrdluses pigem just madalama keskmisega.

Tabel 11. Lugemisosa tulemused koolitüübi järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	700	30	34	0,0	20	4,6
Põhikool või gümnaasium	1597	69	77	1,6	20	5,1
Varem lõpetanud	30	1	70	2,4	20	5,8
Kokku	2327	100	64	0,0	20	6,4

Tabel 12. Lugemisosa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1214	52	57	0,0	20	6,5
Tüdrukud	1113	48	71	0,8	20	5,9
Kokku	2327	100	64	0,0	20	6,4

Keele struktuuri osa

Osaoskuse keskmine sooritusprotsent on sarnaselt eelmise aastaga tõusnud 61-le, olles kõrgeim ka eelmiste aastate eksamikordade võrdluses.

Ka poiste ja tüdrukute keskmised tulemused protsentides on märkimisväärselt tõusnud – poistel 54-lt 56-le, tüdrukutel 63-lt 67-le.

I ülesande (lünkülesanne, kus kolmesest vastusevalikust tuleb lünka leida sobiv sõna) keskmine sooritusprotsent on 70, olles seega madalam kui eelmisel aastal (73). Enam on raskusi valmistanud lausesse sobiva määrsõna valimine. Kergemaks on osutunud sobiva verbivormi konteksti sobitamine.

II ülesande (lühikas antud algvormis sõnast tuleb moodustada lausesse sobiv vorm) keskmine sooritusnäitaja – 52 – on märgatavalt kõrgem kui eelmisel aastal (45). Ülesanne, mis eeldab head grammatikatundmist, on olnud arusaadavalt raskeim. Seega on ülesande keskmise sooritusprotsendi tõus mõnevõrra üllatav ja ühtlasi positiivne. Sel aastal on rohkem eksitud omadussõna võrdlusastmetes, keeruline on olnud ka nimisõnas ainsuse seestütleva käände moodustamine.

Kergem on ootuspäraselt siiski ülesanne, kus õpilasele on valikud ette antud, keerulisem on algvormi põhjal uut vormi moodustada, seda isegi neis sõnades, mis kuuluvad baassõnavarasse.

Tabel 13. Keele struktuuri osa tulemused koolitüübi järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	700	30	38	0,0	20	3,9
Põhikool või gümnaasium	1597	69	71	0,8	20	4,1
Varem lõpetanud	30	1	67	6,4	20	4,7
Kokku	2327	100	61	0,0	20	5,0

Tabel 14. Keele struktuuri osa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1214	52	56	0.0	20	5.1
Tüdrukud	1113	48	67	1.6	20	4.6
Kokku	2327	100	61	0.0	20	5.0

Rääkimisosa

Rääkimisosa keskmine sooritusprotsent on sel aastal sama mis eelmisel – 71. Poiste keskmine sooritusprotsent on samuti jäänud samaks eelmise aasta keskmisega – 65, tüdrukutel veidi tõusnud – 78 (2018. a 77). 20-pallisel skaalal on tulemused jäänud samaks nii poistel kui ka tüdrukutel, poiste keskmine tulemus on 13, tüdrukutel 15.

Rääkimisost kusest analüüsides võib märgata, et see on iga aastaga paranenud, õpilased oskavad end väljendada ja arutleda ka neil teemadel, mida koolitundides kinnistatud pole. Keelekasutus on loomulikum. Paremad tulemused on õpilastel, kes pole pühendunud liialt mallide kinnistamisele. Rohkem on ka neid õpilasi, kes vea tegemisel ei katkesta vastamist, vaid oskavad end parandada ja lünki kompenseerida sünonüümi või parafraseerimisega.

Endiselt on probleemiks suulise osa läbiviimine. Sel aastal tuleb vastuste analüüsist eriti teravalt esile õpetaja ehk intervjuueerija rolli väärtõlgendus. Intervjuueerija ei oota ära eksamineeritava vastust, vaid hakkab ise vastama, vigu parandama või ette ütleva, laskmata seejuures õpilasel vastusega alustada ja lõpetada. Peaks olema üheselt selge, et eksamil lähtutakse kokkuvõtva hindamise põhimõttest ja siin pole tagasiside andmine enam kohane ega lubatud. Hindajale jääb seega keeruline ülesanne hinnata õpilast, kellele ei anta võimalust oma

keeleoskust demonstreerida. Õpetaja soov oma õpilast aidata võib tekitada vastupidise efekti, hindamisel võib kõrvalise abi tagajärjel olla tulemus loodetust kehvem.

Tabel 15. Rääkimisosa tulemused koolitüübi järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	699	30	44	0	20	6.0
Põhikool või gümnaasium	1590	69	83	0	20	4.3
Varem lõpetanud	30	1	78	5	20	4.0
Kokku	2319	100	71	0	20	6.0

Tabel 16. Rääkimisosa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1211	52	65	0	20	6,3
Tüdrukud	1108	48	78	0	20	5,4
Kokku	2319	100	71	0	20	6,0

4. Kokkuvõtteks

Eksami keskmine sooritusprotsent on aastate lõikes püsinud pea samal tasemel, viimasel kahel aastal mõnevõrra ka tõusnud.

B2-taseme tunnistuse saanute hulk on sel aastal pisut kahanenud – 61-lt 59-le. Sama seis on ka kahe suurema eksaminandide hulgaga maakonna võrdluses. Harju maakonnas on tasemetunnistuse saanute protsent varasemalt 65-lt protsendilt langenud 63-le, Ida-Viru maakonnas 51-lt 48-le.

Tabel 17. Üldstatistika nelja aasta lõikes (2016–2019)

Aasta	Eksaminandide arv	Keskmine sooritusprotsent	B2-taseme saavutanute arv %
2016	2146	60	55,3
2017	2216	60	54
2018	2037	63	61
2019	2329	64	59

Keelekümblusklassides õppinute keskmine sooritusprotsent on sel aastal märgatavalt tõusnud, 77 protsendilt 84 protsendile, B2-taseme saavutas neist sel aastal koguni 91% (2018. a 86%).

Eesti õppekeele ja vene õppekeele koolides on keskmine sooritusprotsent jäänud peamiselt samaks.

Tabel 18. Üldstatistika õppekeele

Õppekeel	Eksamian- nandide arv	Arv protsenti- des	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve	B2- taseme saavuta- nud (%)	B2-tase saavu- tamata (%)
Eesti	1520	65	75	8	100	20,3	77	23
Inglise	2	0	98	95	100	3,5	100	0
Keele- kümblus (eesti)	77	3	84	36	99	14,0	91	9
Vene	708	30	37	7	97	19,8	15	85
Varem lõpetanud	22	1	72	35	100	21,8	68	32
Kokku	2329	100	64	7	100	26,7	59	41

Eelnevate aastate eksameid kõrvutades saab välja tuua eksami ühtlase raskusastme. Eksami eri aastate versioonid on võrreldavad ega erine üksteisest raskusastme poolest ning on vastavuses eristuskirjaga.

Eksami vorm on aastati püsinud sarnane, kuigi osaoskuste kaupa on sisse viidud väiksemaid muudatusi, seda nii eksami suulises kui ka kirjalikus osas.

Uuendused on end igati õigustanud. Ent muudatusi ja ajakohastamist vajab kogu eksam tervikuna, et see vastaks tänapäevasele õpikäsitlusele ning oleks võimalikult autentne. Eksam ei tohiks õpilasi panna olukordadesse, millega nad tegelikult elus kokku ei puutu. Kui igapäevategevustes ja õppetöös kasutatakse ühe enam digilahendusi, ja seda toetab ka ainekava, peab eksam sellega kooskõlas olema. On alanud arendustööd, mille käigus saab eksam osaliselt e-vormi ja e-hindamise.